

La Sitja del Llop

Revista del Montseny

Número 30, maig de 2009

Preu: 3 euros

Índex

Editorial

Un avís que no pot ser ignorat 2

Consell de redacció

Notícies sobre el Pla Especial del Parc del Montseny 4

Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny

Avis savis En Josep Martori Graupera: Tota una vida al camp 7

Cèsar Gutiérrez

Sandra Rosell

La descontaminació de l'embassament de Flix: Mites, projectes i realitats 13

Corresponsal a les terres de l'Ebre

La Ferreria, punt final? 16

Sergi Travessa i Danés

Notícies de camp: El riu Sec 19

Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny

Bones notícies de primavera 20

La Redacció

Programa de la Fira de les Masies de Riells 20

Portada: La riera de Riells prop de can Manel.
Foto: Carles Lumeras

Editorial

Un avís que no pot ser ignorat

Aquest cop la ciutadania ha parlat i la seva resposta ha estat ben contundent. Gairebé el 70 per cent dels votants en el referèndum sobre l'Àrea Residencial Estratègica (ARE) de can Riera de l'Aigua¹ van manifestar la seva negativa a permetre aquesta nova agressió al territori del Baix Montseny.

Ni les veritats a mitges, ni les amenaces velades, ni les coaccions disfressades van poder evitar que la gent hi manifestés la seva oposició obertament. L'opinió dels celonins va ser ben rotunda: no es pot continuar anorreant territori amb l'excusa que aquesta destrucció aportarà beneficis als seus habitants. La ciutadania ja està farta que polítics i immobiliàries continuïn decidint, sempre d'esquena a l'opinió de la gent, quin model de poble i quin tipus de creixement urbà ha de tenir Sant Celoni.

Arran del resultat del referèndum caldria esperar, potser, que les autoritats municipals sabessin reaccionar positivament. Temem molt que això no passarà. Existeixen massa interessos encreuats i fossilitzats després de tants anys de mirar cap a un altre costat.

A la fi, les institucions de govern han creat una xarxa prou espessa de mecanismes legals que els permeten passar-se la pilota els uns als altres sempre que l'opinió pública se'ls gira en contra. És probable que l'equip de govern de l'Ajuntament intenti argumentar que l'ARE de can Riera de l'Aigua és una figura que els és imposada per instàncies superiors i que ells no hi poden fer res.

A hores d'ara, però, no hi ha cap persona que, gaudint de sentit comú, pugui donar per vàlida la política que la Generalitat i els ajuntaments han anat practicant respecte a la planificació urbanística del nostre país. Una política que ha donat suport a la predació contínua del territori i que ha permès l'enriquiment d'uns empresaris que han mantingut, majoritàriament i per damunt de qualsevol altra consideració, les seves apetències especulatives respecte a la més mínima disposició per a construir un teixit industrial modern i equilibrat.

Ara ja no es pot amagar tampoc que la banca del nostre país ha contribuït, més que ningú, a mantenir aquest festí de disbarats basat en la «indústria» del totxo, en què han participat tota mena de capitals vinguts de dins i de fora, units en l'activitat de destruir l'entorn a canvi d'embutxacar-se sumes multimilionàries. I els polítics d'aquest país, com els de la nostra contrada, hi han participat amb lleis, decrets especials,² plans urbanístics locals i planificacions generals, destinats a donar suport a aquesta nefasta manera d'entendre el progrés, si bé no cal aclarir que es tractava únicament del seu.

Tornant al tema de can Riera de l'Aigua, cal esmentar el paper que els companys de la CUP han tingut en tot moment, en primer lloc criticant aquesta estratègia (pensada per a continuar omplint les butxaques dels qui ens han dut a la situació que patim avui) i, posteriorment, presentant al·legacions en el període d'informació pública, a més d'impulsar un ampli debat entre la població celonina i dins del mateix Ajuntament, sobre el disbarat que significa aquest pla per al municipi.

Can Riera de l'Aigua .
Foto: Cèsar Gutiérrez

Aquesta tasca continuada de la CUP i la comprensió de molts celonins i celonines que no poden continuar permetent aquestes polítiques són els elements desencadenants que s'hagi assolit un NO tan rotund contra la implantació d'aquest pla.

Ara, cal prestar atenció al que pot succeir els propers mesos i veure si l'Ajuntament respectarà la voluntat popular i elevarà a la Generalitat la petició de que el projecte de l'ARE sigui retirat.

No es pot oblidar que la Generalitat i l'equip de govern celoni de Convergència i Unió van decidir unilateralment la implantació d'aquesta ARE que inicialment pretenia la construcció de 1.271 habitatges³ en una zona tan sensible com la dels Maribaus, ja que aquesta és la darrera àrea d'interfície entre el nucli de Sant Celoni i el massís del Montseny.

Volem remarcar el valor natural de l'espai on es pretenia construir (o millor podríem dir destruir?). La biodiversitat que encara presenta, mantenint espais oberts, zones forestals i ambients aquàtics (ja que és travessat per la riera del Pertegàs i pels torrents de Maribaus i Sellers), resulta totalment irrenunciable atesa la seva característica de connector biològic entre el Montnegre i el Montseny. Per tot això, la decisió presa en el referèndum té una gran transcendència pel que fa al futur d'aquesta triturada àrea del Baix Montseny.

Saludem des les nostres pàgines aquesta modesta però important victòria i esperem que el govern municipal i el de la Generalitat, així com tots els especuladors que els volten, prendran bona nota que els temps van canviant i que ja no els serà tan fàcil prosseguir amb els seus plans.

Consell de redacció

¹ El referèndum sobre l'aprovació de l'Àrea Residencial Estratègica de can Riera de l'Aigua se celebrà el 25 de gener de 2009, a instàncies de la ciutadania i de la CUP (Candidatura d'Unitat Popular), de Sant Celoni.

² En tenim l'exemple més evident en les ARE, aprovades mitjançant decret llei per la Generalitat, que, en paraules del Govern, respondrien a la manca d'habitatges de protecció oficial, però que en realitat són una alternativa per als grans promotors immobiliaris en moments de crisi com els actuals (vegeu declaracions del conseller Nadal, Agència Catalana de Notícies. 15 de febrer de 2008).

³ Aquests plans inicials van ser posteriorment rebaixats fins a 542 habitatges per l'ambient hostil amb el qual van ser acollits els seus propòsits.

Notícies sobre el Pla Especial del Parc del Montseny

Antecedents.

El mes de juny de l'any 2007 un grup de persones i entitats de Riells i Viabrea varen presentar un plec d'al·legacions al Pla Especial del Parc del Montseny, redactat per l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona, plec que, al mateix temps, van fer arribar a la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny (CSM).

A causa de la impossibilitat de preparar un conjunt d'al·legacions propi en un període de temps tan curt, i considerant que les al·legacions presentades pels companys de Riells eren força enraonades, vàrem optar per donar-los el nostre suport tot fent-les nostres i presentant-les, paral·lelament, amb la signatura de la nostra entitat.

Fins a la primera setmana de febrer d'enguany (prop d'un any i mig més tard) la CSM no rebé resposta oficial de la Diputació de Barcelona sobre les al·legacions presentades.

En aquesta resposta de la Diputació se'ns informava que el desembre de 2008 el director general d'Urbanisme havia aprovat l'Informe tècnic i jurídic dels informes i les al·legacions presentades en el període d'informació pública del Pla Especial. Alhora ens hi indicaven que havien aprovat provisionalment el *Pla Especial de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Parc del Montseny*,

que incorporava les modificacions derivades de l'informe esmentat anteriorment, sense possibilitat de presentar-hi cap recurs.

A més de tots aquests punts ens informaven que el conseller de Política Territorial i Obres Públiques, l'inefable Joaquim Nadal, ja havia aprovat definitivament (en una data indefinida) el mencionat Pla Especial, fet que havia de ser comunicat posteriorment, de manera oficial, a la nostra entitat per tal que es poguessin efectuar els recursos que es consideressin necessaris. Fins a la data no hem tingut cap comunicació sobre el tema.

En vista de la transcendència que algunes de les esmenes recollides poden tenir per al futur d'aquest racó de la terra montsenyenca, n'hem volgut transcriure abreujadament el contingut. Ací les teniu.

Al·legacions i respostes

La primera de les al·legacions presentades fa referència al planejament urbanístic municipal dins l'àmbit del Parc. S'hi reclamava que la normativa proposada donés suport a la desclassificació com a sòl urbanitzable del nucli de Riells del Montseny (qualificat fins a aquest moment en règim de sòl urbà com a ciutat jardí semi intensiva), i que aquest territori fos adscrit a la qualificació de sòl no urbanitzable protegit i passes, per tant, a ser Zona d'Interès Natural (ZIN). A més, s'hi reclamava que les diferents administracions públiques implicades (l'Ajuntament, el Consell Comarcal, les diputacions i la Generalitat), en col·laboració amb la societat civil, treballassin conjuntament per tal d'aconseguir un sol objectiu: preservar l'entorn de Riells del Montseny i mantenir-ne els valors naturals, ecològics, històrics i paisatgístics.

La resposta de la comissió redactora a aquesta primera al·legació ha estat positiva, ja que modifica l'apartat corresponent a Riells i suggereix a l'Ajuntament de

La riera de Riells prop del sot de l'Infern.
Foto: Carles Lumeras.

La riera de Riells prop de can Manel
Foto: Carles Lumeras.

Riells i Viabrea la desclassificació del sòl urbanitzable pel seu valor natural i estratègic; per tant, demana que sigui adscrit al règim de sòl no urbanitzable protegit tot el sòl que, situat dins l'àmbit territorial del Pla Especial, sigui desclassificat en el procés de revisió del planejament general del municipi.

La mateixa ponència manifesta, a part d'uns altres considerants, que les figures de planejament territorial vigents, incloent-hi la Directiva 92/43/CEE del Consell, avalen l'adscripció d'aquests terrenys al tipus de sòl no urbanitzable i protegit.

Ara resta a les mans del consistori riellenc la modificació del planejament general del municipi, de manera que hom aprovi aquesta desclassificació i converteixi aquest sòl en no urbanitzable, moment en el qual passaria a ser automàticament Zona d'Interès Natural (ZIN).

Des la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny, solidàriament amb les entitats signants d'aquesta esmena, vetllarem per aconseguir aquesta fita.

La segona al·legació que ha rebut una atenció positiva, tot i que sigui parcialment, és la referent a la protecció dels recursos hídrics del Montseny.

La petició, en aquest sentit, és la següent: que es modifiquin els articles 22, 43 i 50.3 de la normativa del Pla, de manera que es puguin crear mesures de gestió i conservació dels paisatges existents i especialment dels més fràgils, com són els de caràcter més atlàntic dins la muntanya mitjana.

Conjuntament, s'hi demanava que el Pla prengués com a mesura de protecció la prohibició expressa de captació d'aigua, tant superficial com del subsòl, per a l'abastament d'aigua dels usos generals en sòl urbà o urbanitzable dins del Parc.

Finalment, s'hi demanava que no es permetés l'augment de les captacions actuals d'aigua superficial, de surgències o d'aqüífers en tot l'àmbit del Parc i se n'evitessin les noves captacions per a ser utilitzades a zones urbanes o urbanitzables.

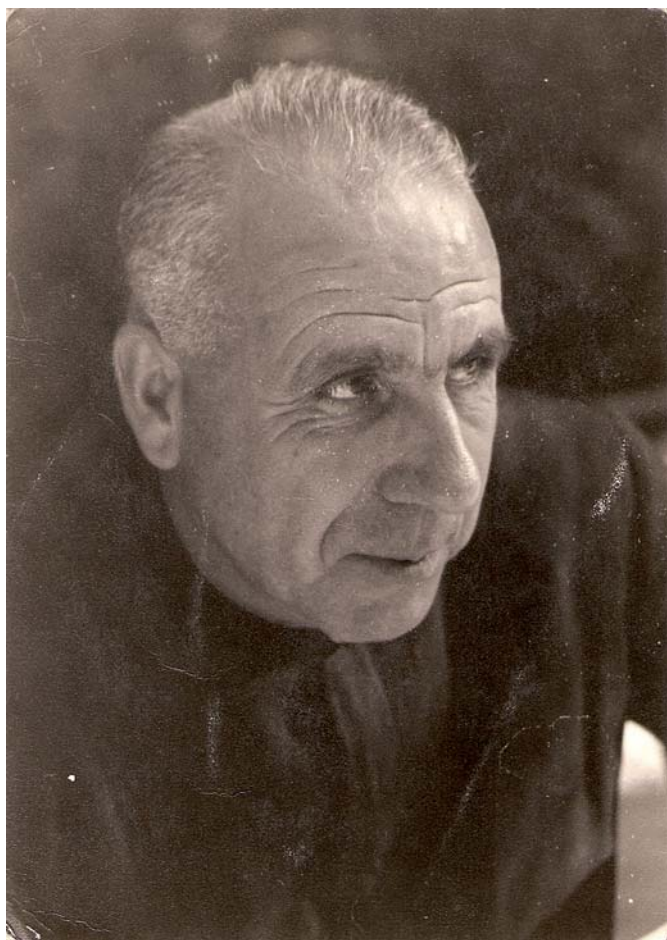
La resposta a aquestes esmenes ha estat la introducció en l'article 22 de la normativa, segons la qual «el Pla de conservació inclourà en les seves línies estratègiques i mesures de gestió també aquelles destinades a la millora de la gea, dels recursos hídrics, de la connectivitat ecològica i de la qualitat dels paisatges, d'acord amb els principis dels articles 49, 50, 54 i 55 de la mateixa *Normativa*»

Abadia de Sant Martí de Riells.
Foto cedida pels marmessors de mossèn Pere Ribot.

Com es pot veure, la resposta obvia el tema de la prohibició explícita pel que fa a noves captacions relatives a zones urbanes i deixa, per tant, una possible porta oberta a extraccions vinculades amb actuacions d'especulació urbanística.

Més endavant, una de les al·legacions presentades prenia una rellevància especial, i no tan sols en l'àmbit de Riells, atès que els esmenants ens manifestàvem contraris a la qualificació de la rectoria de Riells del Montseny com a dotació del Parc, car es pretenia convertir-la en un centre d'informació de visitants adscrit a les dotacions del Parc del Montseny.

Mossèn Pere Ribot.
Foto cedida pels seus marmessors.

L'equip redactor del Pla Especial ha respost acceptant l'eliminació de la rectoria de Riells com a centre d'informació dient que «la qualificació com a dotació del Parc ha estat fruit d'un malentès amb l'anterior consistori de Riells i Viabrea», tot i que es reserven la implantació d'un centre d'informació al nucli urbà de Riells que, d'acord amb l'Ajuntament, cercarà «l'emplaçament idoni».

Caldrà, doncs, estar a l'aguait de quin serà aquest emplaçament, que, d'altra banda, en cas de ser realment necessari, no veiem per què ha de radicar-se al nucli de

Riells. Pel que fa a la preservació de la rectoria de Riells, en memòria de mossèn Pere Ribot, la ponència col·loca la pilota a la teulada de l'Ajuntament respecte a la seva qualificació.

Juntament amb les anteriors, han estat rebutjades per la ponència unes altres al·legacions de les quals us en presentem una com a mostra.

Al·legació contra la localització de l'Àrea de Tractament Paisatgístic (ATP) de Riells del Montseny per incongruència amb terrenys que han d'esdevenir terreny no urbanitzable si prospera la desclassificació anteriorment proposada.

En aquest cas, la ponència fonamenta el seu rebuig adduint, per mitjà d'una complicada explicació que us estalviarem, que només està capacitada per a fer propostes d'ordenació sobre terrenys no urbanitzables, com seria el cas si es tractés de sòl no urbanitzable protegit. Segons la ponència, «Aquesta ATP té la finalitat d'absorbir la pressió antròpica i mitigar l'impacte associat a l'ús de lleure d'aquest sector del Parc del Montseny [...] adequació d'una àrea d'aparcament -sense pavimentar o amb paviment permeable- per ordenar l'estacionament de vehicles que hi accedeixen els dies de més afluència de visitants, etc.»

Que sapiguem nosaltres, mai no hi ha hagut problemes d'aparcament. Els límits físics al voltant del nucli de Riells han limitat l'accés rodat a aquest racó del Montseny fins ara. És prou sabut el resultat que la política d'aparcament practicada per la Diputació de Barcelona ha obtingut al costat més septentrional del massís perquè ara puguem donar suport a aquest tipus d'actuació a la banda oriental.

El que sempre s'ha reclamat sense cap resultat positiu, però, és que s'exerceixi una tasca de vigilància sobre l'ús inadequat dels entorns del nucli de Riells pel que fa al trànsit rodat per camins només habilitats per als veïns, o per la freqüentació indiscriminada i les actituds incíviques d'una part de la gent que els utilitza.

No ens estendrem sobre aquest tema perquè la política dels responsables del Parc és coneguda: afavorir-hi la freqüentació i considerar el territori del massís com un aparador de la seva gestió.

No volem allargar-nos més amb l'exposició d'al·legacions i respostes, que ja ha estat prou extensa. La conclusió és que haurem de mantenir-nos vigilants, un cop més, davant de l'aplicació d'aquest Pla especial.

La redacció
Març de 2009

En Josep Martori Graupera: tota una vida al camp

En Josep és nat a can Manta, en un mas a uns quants quilòmetres de Breda. Viu al poble i, després d'haver estat anys fent de pagès i de passar per la fàbrica, ara, jubilat, mena uns camps on té fruiters i fa tota classe d'horta. Amb l'hospitalitat de la gent del camp, ens rep a casa per tal de fer-nos partícips de tota mena de vicissituds i coneixements que hom acumula en una vida.

Biografia

Josep: Jo vaig néixer el dia 15 de febrer de l'any 1930, o sigui tinc setanta-nou anys.

Cèsar: I va néixer a pagès, oi?

Josep: Vaig néixer allà, a la casa de can Manta. Jo sóc de can Manta, per això em diuen en Manta. La meua dona no vol que em diguin en Manta. És el motiu de la casa. El meu nom és Josep Martori Graupera.

Cèsar: Com ha estat la seva infantesa? Vostè fins a quants anys va anar a estudi? Va anar al camp de seguida?

Josep: Jo, quan tenia sis anys, el meu pare i la meua mare es varen separar. La meua mare va marxar amb dues noies i el meu pare es va quedar amb tres nois.

Cèsar: O sigui que eren cinc germans i es van dividir. I la mare va marxar fora del poble?

Josep: Se'n van anar a Arenys de Mar. Llavors jo, quan tenia catorze anys, el meu pare em va fote una pallisa, i vaig marxar i me'n vaig anar amb la meua mare, i anava per les cases, per mosso.

Cèsar: Déu n'hi do!

Josep: No, no, ja he passat una bona...

Cèsar: I a sis anys el seu pare ja el va posar a treballar al camp?

Josep: A treballar al bosc amb ell. El meu pare feia escombres, feia escombres de bruc. Jo anava al bosc a buscar bruc.

Cèsar: I com va anar que marxés de casa?

Josep: Vaig marxar d'amagat. Vaig anar fins a Sant Celoni amb el tren, i llavors hi havia un autocar que es deia Cortada i vaig anar cap a Arenys. Amb la meua mare a treballar. I la meua mare va dir: «voldria que fessis de forner», perquè hi havia una família d'aquí a Breda que tenia un forn allà. I em volien

En Josep abastant cireres

llogar, i hi anava a fer estades cada dia. I llavors vaig dir: «No. Si trobo per anar a alguna casa a treballar terra -com que era lo que feia, de pagès-, aniré allà». I vam anar a una casa i allà m'hi vaig quedar.

Cèsar: Quina casa era?

Josep: En deien a ca l'Aigua¹ Viva. Vaig estar vuit anys en aquella casa.

Cèsar: I llavors, és clar, amb això de posar-se al camp tan d'hora li van mancar estudis...

Josep: Bueno, és clar, hi vaig anar una vegada, i hi havia un home que havia d'estar en unes grades, i donava classe allà al vespre, i vaig anar-hi. Hi vaig anar un hivern, una hora cada dia, però llavors, és clar, els amos lo que volien era que, quan

¹ Pronunciat aiga

anava al vespre, que no anés a col·legi, que havíem d'anar a dalt, a preparar pomes. Perquè teníem una casa que era molt gran, amb unes sales molt grans; posàvem pomes, posàvem melons que quedaven per a l'hivern, saps? Es posaven així, amb restos, que no es toquessin, una mica de palla, l'un amb l'altre. Havíem d'anar a dalt a arreglar melons i amb això l'altre any no hi vaig anar; saps què vull dir? Hi vaig anar un any, una hora cada dia al vespre. I després, quan vaig deixar-ho, ja va estar. Sumar i restar... Oh, i ja ho feia, però em va anar marxant. Quan vaig anar a la mili, no vaig pas... Me mirava les cartes... Ja no vaig pas... Em pensava: «Te n'ensenyaran», però no me'n van pas ensenyar. Vaig ser-hi quinze mesos.

La vida laboral

Cèsar: I a ca l'Aigua Viva, quines feines hi feia?

Josep: Al camp, hortalissa. Anàvem a plaça amb el carro cada dia. A vendre al mercat. I, quan arrencava patates, amb el carro a buscar patates i carregar el meló... *Bueno*, el meló... Llavors els pagesos feien el meló que els hi tocava. Abans no era com ara, que tothom fa el que vol.

Entre tots els pagesos feien el [?],² que els hi tocava. «A tu demà et tocaran vint sacs.» Llavors amb el carro entre tots aquells feien un vagó.

Estava molt bé en aquella casa per mosso, hi estava molt bé, però treballava bastant...; però només vuit hores, les vuit hores i prou. Munyia i tot. Però llavors havies d'anar a recollir la mestresa, que havia collit cistells de mongetes per aquí, tomàquets per allà, i allà en un safareig hi havia aquell manat de pastanagues i havies d'anar a recollir-ho, i portar-ho cap a la casa per a l'endemà. Hi havia moltes vegades que a les set ja era fora, per anar a voltar, cap a Arenys a voltar. Havia anat darrere d'una mosca molt temps; quan ella plegava, jo l'anava a esperar, però no vàrem arribar a res. I això que va ser una bona mosca, però va ser una desgraciada, pobra! Es va casar amb un borratxo, li va cardar set o vuit canalles i res... Això que era molt bona noia. No em va *volguer*. Coses de la vida... M'agradava molt a mi Arenys de Mar. Hi tenia una germana, hi tenia la meua mare..., però, mira, vaig haver de pujar cap aquí dalt. En aquella casa hi vaig estar molt bé; tothom em cuidava molt en aquella casa. Vaig estar-hi, en dues vegades, vuit anys, perquè la primera vaig estar-hi cinc anys. Llavors va venir un jornaler i em va començar a punxar que en una altra casa guanyaria més, i jo em vaig deixar engrescar i, és clar, vaig plegar i hi vaig anar, en aquella altra casa, per anar a guanyar un duro més cada setmana. Allà et daven quatre duros cada setmana, i vaig marxar per guanyar-ne cinc. Guanyava un duro més, però no em donaven gaire menjar, i avui cap aquí, i demà cap allà, perquè tenia set vinyes, aquell home. I teníem el matxo, i avui cap a aquesta vinya, demà cap allà, i llavors t'agafava un xàfec... Un home mig «lelo». Ma mare, com estava a Arenys, «vols tornar o no vols tornar», vaig dir: «podria tornar; però eh, que teniu mosso?». «Sí, però si vols tornar...». Allà en una setmana els despatxaven, els mossos; deien: «Aquesta setmana i prou.» Llavors amb l'altre ens vam discutir amb aquell amo, i em va dir: «Aquell

de ca l'Aigua Viva ja es va treure un bon pes!». Dic: «Sí?! M'ha dit si hi volia tornar.» Va quedar frenat de cop. I llavors vaig tornar-hi i li vaig dir: «Allò que vàreu dir, si voleu, el dia que us vagi bé...». «Ja pots tornar la setmana que ve.» «No, que hi ha un altre mosso.» «És igual. Ja serà fora.»

Cèsar: I al matí a quina hora s'aixecaven? Sempre a la mateixa hora?

Josep: Al dematí, a les sis ja ens cridaven. Tenien una vaca i el cavall i, molt molt, una vedella. Jo em cuidava del cavall. L'laurava amb el cavall, i era per anar a plaça a portar la vianda i prou. Jo m'aixecava, anava cap allà, agafava el cavall i li donava menjar; primer de tot, donar menjar al cavall. I llavors, quan el cavall menjava, anava cap dalt i munyia la vaca, treia fems... Després treia el cavall a beure en un safareig. Al matí anar a buscar algun cove de cols, o de bròquil... Llavors esmorzar un tros de pa i un got de llet.

Cèsar: I a quina hora anaven a dormir?

Josep: Sopàvem a les nou. A l'estiu no era tard; a l'hivern, sí. Allà hi havia un costum: quan anaves a la taula a menjar, si tenies la vianda, t'havies d'esperar que se servís primer l'amo. Saps què vull dir? Venia l'amo per dinar, allà hi havia escudella cada dia, menys dijous i diumenge; cada dia. Doncs venia i es posava un plat d'escudella; però, llavors, allà enmig de la taula, hi havia la plata de la carn d'olla i tu menjaves l'escudella, i llavors havies d'esperar que primer l'amo mengés l'escudella perquè prenguéssim primer la carn d'olla; i l'amo tenia el costum que agafava el diari i es posava a llegir el diari, i tu estaves d'això, i ell no, i deia: "Preneu, preneu carn d'olla" però ningú en prenia. I llavors, quan li semblava, menjava l'escudella, la carn d'olla, i ja ho podíem agafar. Posaven un tall a cadascú, ja sabies quin havies d'agafar; si n'haguéssim pres, ja li hauríem deixat un tall per a ell. L'un agafava cuixa, l'altre agafava la *petxuga*... perquè hi posaven pollastre. Ja ho sabies, *lo* que havies de prendre, però... et feia cosa. Havies d'esperar per ell. I llavors, quan acabaves de dinar, ja no tenies temps d'anar a fer migdiada perquè era tard. Ell sí.

Les patates de Maresme havien tingut molta requesta. En Josep ens ho explica:

Josep: Llavors arrencava patates a preu fet. Un cop de dues a quarts de deu del vespre, quaranta-cinc sacs, i collir-les. L'endemà ho vam pesar tot amb tres cistells que plens feien 50-51 kg. I encara va dir: «Feu llavor.» Collies les grosses, i alguna de mitjaneta la deixaves a la terra. L'endemà les recollien, les guardaven i les posaven sota un presseguer, o el que sigui, tapades amb canyes i aigua, i anar-les regant perquè grillessin de seguida per fer-les tardanes, amb llavor seva. Arrencaven al juliol i tornaven a sembrar de pressa.

De tota manera, en Josep només va estar uns quants anys a Arenys:

Josep: Llavors d'Arenys vaig tornar a venir aquí a Breda i me'n vaig anar per mosso aquí dalt, a una casa que ne diuen la casa Nova de Fogueres; encara no havia fet la mili. Hi havia una casa, que tot eren camps, i ara això tot és perdut. Allà hi tenien sis o set vaques. Vaig estar-hi allà un any o dos. Al cap d'un any o més venia la mare, que és la mare d'aquell..., de l'amo del Bar Montseny; no em cuidava gaire i em va fer enfadar i vaig plegar. Llavors no em volia pagar; em devia un

² Paraula no intel·ligible.

mes i em va dir: «Si marxés, no et pagaré.» «*Bueno*, si no em pagueu, em quedareu a deure. Jo marxo.» I vaig marxar, i llavors vaig anar a can Guilleumes³, i tota la vida, fins que em vaig casar, a can Guilleumes... I quan em vaig casar, també, no vaig anar enlloc més.

Cèsar: I llavors ja es va jubilar a can Guilleumes.

Josep: *Bueno*, em vaig jubilar quan la fàbrica de baix va plegar; vaig haver d'agafar el *paro*, dos anys i mig, i em vaig jubilar a cinquanta-nou i mig, llavors mig any de la pròrroga.

L'hort i les feines del camp

Cèsar: I les dalles s'han de picar?

Josep: Oh, clar, perquè són d'acer; i, si piques i l'aprimes massa, es trenca. Jo en tinc una que ho és, d'acer, que me la va dar un de Riells que li deien el Gitano, que anava amb un cotxe vell... La vaig agafar i, sí, sí! Talla molt, i jo l'aprimo ben poc, no l'aprimo del tot, i llavors tal com vas esmolant es va aprimant; però això ha de ser un que sàpiga picar, que tingui una dalla que sàpiga *carrerar-la*. Ha de ser un home gran, ha de ser un home que en tingui una de bona. Jo la tinc bona.

Cèsar: I això del vent que m'explicava? Com és això del vent?

Josep: El vent... A vegades s'hi posa vent. Si la piques malament, es fa vent, i així... queda així baumada i cloc!, cloc!... I allò, aquell tros, no dalla. I, quan la vols posar sobre l'enclusa, no ve, perquè aquell tros va cap allà. Ja veuràs... Pregunta-ho.

Cèsar: Perquè, un cop s'ha dallat, recollir l'herba com es fa?

Josep: Aquella herba... Tenen un rastell... Com era abans amb un rastell de fusta es rastellava, o amb un rastell de ferro o amb un rascló o una cosa així. Molt, molt, amb un rascló.

Cèsar: I al carro i cap al paller. O com?

Josep: *Bueno*, això quan dallaven així, i, llavors, quan era seca, la giraven i l'endemà la tornaven a girar; i llavors la coronaven i llavors feien un turó, que encara que plogués no es mullava. I llavors, el dia que venia fer el paller, a portar-ho cap allà, cap al paller.

Ara es fan bales.

Cèsar: A hores d'ara vostè està menant un tros de terra. Hi té molta cosa sembrada, oi? Què hi té?

Josep: *Bueno*, ara no és temps de sembrar gaire cosa; mongetes per assecar i prou. Ara vindrà el temps de fer les faves.

Cèsar: I escaroles?

Josep: No. Escaroles ara no se'n poden fer, és massa tard.

Cèsar: Potser bledes, espinacs...?

Josep: Bledes ara no faran res; s'estaran tot l'hivern quietes i després a la primavera s'espigaran. Però ara d'aquí endavant ja quasibé no es pot fer res. Per començar, faves. Ara, per Tots Sants, faves i pèsols. Però és massa aviat, s'ha d'esperar *lo menos* un mes.

Cèsar: Llavors quines feines s'han de fer a pagès ara?

En Josep en conversa.

Josep: No res, ara anar netejant i prou. Anar tenint el camp net. Anar matant l'herba per a quan vingui la primavera poder començar a sembrar.

Cèsar: Als arbres tampoc s'hi pot fer res ara?

Josep: Els arbres s'han d'esporgar. Ara vindrà l'hivern: esporgar-los.

Cèsar: Però és quan sigui més entrat l'hivern, oi?

Josep: Sí, quan sigui desembre i gener.

Cèsar: Llavors també es poden empeltar.

Josep: També es poden empeltar: gener i febrer.

Cèsar: I així a l'hivern s'ha de començar a preparar planter quan arribi la primavera, oi? Vostè com ho fa?

Josep: Jo, quan sigui allà la lluna vella de gener, faig la grana dels tomàquets, en un test o el que sigui, dintre d'un *invernadero*. Llavors és el temps de fer la grana: gener i febrer. Ara és qüestió d'anar netejant, les canyes, els fesols, anar traient...

Cèsar: I per guardar la llavor de fesols, carbasses, tomàquets... com ho fa?

Josep: La guardo en un pot de vidre; quan les tens desgranades i ben seques, el tapes. Un pot de vidre perquè, si la deixes per allà la barraca, quan hi vas, les rates se t'ho han menjat. Quan les busques, «On són les llavors?». Trobes el paper rosegat i no trobes la grana enlloc. Com el carbasser i aquestes coses, *lo millor* és un pot de vidre. Ara, les carbasses et duren quatre o cinc anys, la grana. Per anar bé, anar-la canviant; no costa gaire. Si tens una carbassa vella, la deixes allà... quan és groga, quan és ben seca.

³ És una indústria del municipi de Breda.

Cèsar: I al bon temps què hi sembrarà?

Josep: Comences a sembrar els tomàquets per allà l'abril o cap als últims d'abril, que és *lo* més aviat; i llavors fesols tendres, als últims d'abril. Si es fan massa aviat, el fred els mata. S'han de sembrar d'aquells que en diuen del dia o del cuc o unes que en diuen la Perona. Aquestes són per tendres. I, quan se ve el juliol, per seques. Com les patates, que s'han de fer per Sant Josep.

Cèsar: També hi ha una varietat que sembren ara, que són tardanes.

Josep: No, que les fan a l'agost, aquestes; ara les arrenquen. No són tan bones. L'any passat en vaig fer d'aquestes.

Cèsar: Són una raça diferent?

Josep : Sí, *bueno...* No són tan bones. En diuen blanquetes, però *lo* què s'ha de fer és *jaerla*. La *jaerla* no és tan bona, però si la fas primerenca lleva molt. Però és més bona aquella vermella rodona, la Red Pontiac, o la Quennebec, o aquesta que en diuen Mariana. Jo en vaig fer molta, me cago en Déu! En vaig fer un piló. En vaig vendre dos i dos: quatre... cinc sacs en vaig vendre.

Cèsar: Cada sac de quants quilos?

Josep: De cinquanta.

Cèsar: Però això és perquè hi posa molt adob?

Josep: Home! És que se n'hi ha de posar. Hi poso fem i llavors hi poso amoníac. A la terra s'hi ha de posar fems... S'hi ha de posar *basura*...

Cèsar: D'on els treu?

Josep: Me'ls faig portar de can Joanic. Un tractor me'n van portar. Tenen el ramat d'en Creuet, que els porta a un altre. Aquell els ven i els porta amb el tractor. Però em van cobrar vuitanta euros, eh!.

Cèsar: I, a part dels fems, això de l'amoníac, com el posa?

Josep: L'amoníac s'ha de posar quan fas les patates, entremig de mata i mata. És una cosa blanca que sembla sucre. També n'hi ha que posen «tres quinze», que és un granulat. Però jo no hi crec, en allò, perquè quan les arrenques encara surt. No ha tingut temps a fondre's. L'amoníac va més ràpid. Ara faig sacs de 25 kg. Fems i això.

Cèsar: I això és l'única cosa que hi posa?

Josep: Sí, sí, sí!

Cèsar: I productes químics per a cucs o insectes?

Josep: *Bueno*, llavors, quan tens a les patates l'escarabat, l'has de matar amb un preparat que ja et diuen *lo* que hi has de

Aspecte d'una part de l'hort d'en Josep

En Josep entrant a la barraca.

Cèsar: El sofre per a què serveix?

Josep: Mata el d'allò... Es veu que li dóna alegria, li dóna força a la tomaquera.

Cèsar: O sigui que no és per als insectes, sinó perquè pugi millor?

Josep: No, no. Em penso que no els mata. *Bueno*, és clar que pica. Deu matar alguna cosa, però per matar la malura i això.

Cèsar: I llavors, quan és gran, hi tira sulfat?

Josep: Llavors, quan la mata la veus així, sulfat. Sulfat d'aquell que et dic jo.

Cèsar: I el sulfat és per als insectes?

Josep: El sulfat és per a la broma; és perquè no quedin bromades.

posar-hi per matar els escarabats.

Cèsar: Com se'n diuen, d'aquests escarabats?

Josep: Escarabat de la patata. Llavors se les ha d'ensulfatar a vegades per la broma; si no queden bromades i negres i no va bé. S'han d'ensulfatar per tot. Però això dels escarabats no té problema: si et diu un sobre «Posa'n un i mig» i ja està, se n'hi posa una mica més i no en queda cap. Carregar una mica més del que et diuen: llavors et diuen «dotze litres», però si ells diuen «Posa un sobre», posa'n un i mig quasibé, és millor. Amb això jo no tinc problemes. Tinc problemes que a vegades surten unes clapes negres a les fulles i allò, si no les ensulfates, les deixa negres, i quan surt allò ja estan llestes.

Cèsar: I si l'arrenques, la patatera?

Josep: Sí, ho has d'arrencar tot i les patates són tendres. Ho has d'ensulfatar per la broma. Ja hi ha un preparat per la broma. Jo ho faig diferent; jo agafo un quilo de sulfat de pedra i ho poso en un bidó de cent litres d'aigua i, quan és fos, llavors busco calç viva i agafo tres o quatre pots i ho fico allà dintre, i anar carregant d'aquell bidó mentres n'hi ha. I, quan s'acaba aquell bidó, un altre. És el millor que hi ha, el sulfat de pedra.

Cèsar: I on el troba, el sulfat de pedra?

Josep: N'hi ha que no en tenen, però aquest de la carretera en té.

Cèsar: I les tomaqueres, com s'ho fa? Perquè són delicades, oi?

Josep: Les tomaqueres, quan són petites, has d'anar-hi tirant sofre. Saps què és, el sofre? Allò groc. Tires d'allò i deixa-les pujar. I llavors, quan són grosses així, sulfat.

Cèsar: Com es coneix que estiguin bromades?

Josep: Si agafa una fulla una mica negrosa... Abans ningú no ensulfatava res, només les vinyes. Ara, si no ensulfates no colliries de res. Ara a les mongetes ha sortit una cuca, així verda, que haurien sortit totes foradades. Llavors has de fer allò que et dic jo, porta un sobre, i en vaig posar un i mig. No en vaig veure cap més, no!. Forada tota la tavella de cap a cap.

Bueno, i no vols beure una copeta, noi?

I en Josep treu una ampolla amb patxaran que fa ell. Un quart de quilo de prunells (aranyons) per un litre d'anís, de dotze a un grans de cafè i un tros de canyella. Ben tapat, al cap de mig any ja es pot beure. I ben bo que és! En fem un glop i continuem la conversa.

Cèsar: I d'això de les tomaqueres, les pots plantar barrejades les d'una varietat amb una altra? No es barregen?

Josep: No! Amb els tomàquets no. A vegades les mongetes, si fas mongetes aquí d'un color i de l'altre, i va una mosca molinera, una mosca grossa, un borinot... Allà, a marina, saps què feien? Posaven bròquils blaus o negres, i n'agafen un de negre i un de blanc. Quan és espigat i els treuen del camp, ho fan en una vora, un de blanc i un de negre, i sempre han de quedar senassos. Si comences en blanc, has d'acabar en blanc. I llavors surt el bròquil verd, que diuen que és el més bo. Amb els tomàquets no passa. Amb les del ganxet a vegades surten negres i és perquè el borinot les ha mesclat.

Cèsar: Quines tomaqueres fa?

Josep: De penjar i tres cantos. Vaig comprar un sobre de les tres cantos. De les de penjar guardo la llavor.

Cèsar: I què en pensa, de totes aquestes coses que venen híbrides i transgèniques?

Josep: Sí, això és un negoci que tenen. Tu, d'aquella grana, si en guardes, no en surt res. Tu, si fas grana d'aquella, fa mata, però no hi ha tomàquet. Ho fan perquè cada any en compris. Ho fan expressament per això.

Cèsar: A vegades compres planter i no saps si és de coses híbrides...

Josep: Ui! A vegades et diuen, per dir *algo*, «Aquesta és híbrida», i aquella et diuen que és «palo santo», per dir *algo*, i llavors surten de penjar, perquè ells tampoc ho saben, també els han enganyat. Saps què vull dir? De la de penjar es coneix la fulla.

Cèsar: I en això de les llunes hi creu?

Josep: Jo sí que hi crec, però n'hi ha que hi creuen més i que hi creuen *menos*. Les llunes, si fas, per dir *algo*, planter de grana, millor fer-lo de lluna vella, perquè allà a marina havíem provat de fer pastanagues de lluna nova i de lluna vella: les de lluna vella no s'espigaven, i les de lluna nova, totes espigades. I després, una altra cosa: allà esporgaven les vinyes, els sarments, allà en diuen podisses; quan tallen els sarments, en diuen podisses. Doncs els de lluna nova quedaven en dos mesos ben d'això..., ben pigades de *sernitja*, ben plomades; en canvi, els de lluna vella, no.

Cèsar: I tot el planter s'hauria de fer en lluna vella? I sembrar?

Josep: Per anar bé, tot a lluna vella.

Cèsar: I a l'hora de sembrar?

Josep: A l'hora de sembrar, les mongetes diu que, si les fas de lluna vella, comencen a carregar de baix en amunt; i, si fas de lluna nova, diu que es carreguen de mig en amunt, i de baix no. No ho entendreàs... Jo no ho miro mai, eh! Si he de fer planter d'enciam o això, sí, però *lo* altre no ho miro mai. Hi ha vegades que faig ceba i es trompa, s'espiga, i diu que ha fet la grana en lluna nova. Un dia ho vaig dir a un de Sant Celoni que ven planter i va dir: «Mira, nosaltres no podem seguir llunes, perquè -diu- cada setmana sembrem quantitat de planter i no es pot esperar que sigui lluna vella.» Per això de vegades les coses s'espiguen.

Cèsar: Això de trompar-se...?

Josep: Surt un brot al mig, queda trompada, que això en diuen matxos. Les cebes, quan les fas, segons com es trompen: surt un ciri al mig i en diuen un matxo. Aquest any se'n van trompar moltes... Ara, n'hi ha unes altres que no.

Cèsar: I aquella ja la pots llençar?

Josep: No; si és tendra, la pots menjar; treus allò de dintre i no passa res, però, si deixes que sigui vella, ja no, ja queda com una fusta.

Cèsar: Hi ha uns insectes que en diuen jaumets, oi?

Josep: Sí, les mongetes, quan ja són velles, queden jaumetades. És un cuc negre. I *hasta* les faves també queden jaumetades.

Cèsar: I les patates?

Josep: Les patates no. Poden quedar pollades, però jaumetades no.

Cèsar: I això de fer socs, de fer de pla... Com s'ha de fer? Els alls i les patates en crestell...

Josep: Per anar bé tot s'ha de fer en socs, eh! Igual que la mongeta s'ha de fer en vorera; fer un crestell, vorera ampleta i de crestell que hi ha de separació d'una a una altra que, quan passa l'aigua, no marxi. Les mongeteres a banda i banda del crestell, que és per on passa l'aigua, que amara la soca. Però llavors s'ha de saber fer una era que sigui planera. Entremig ja es veu l'aigua... «Cony! Cap allà corre molt», Doncs la gires una mica. El soc... la gires una mica, i amb dos o tres socs ja ho tens aviat.

A l'hivern és millor plantar dalt del soc, perquè no es negui, i a l'estiu a baix, perquè toqui l'aigua aviat; al costat, no ben bé a baix de l'era, no, al costat del soc, arran del soc. L'escarola també a dalt del soc. Si fos un *puesto* que hi hagués terra molt fina, molt fina, *lo* millor és fer un soc estretet, i la fas on hi ha el soc; i llavors, tal com la vas cavant, la vas torçant que només surti l'ull a sobre, i llavors ni l'has de lligar; a llavors, quan arrenques tot allò tapat, és blanc. Ara, si és terra grossa uf!... Ha de ser terra prima que colgui. I l'escarola, si no la regues, que quedi eixuta, amarga, amarga com la mare que la va parir.. I jo no en faig mai, primera que no en mengem, després aquella dona; ho faig molt per aquella, per donar-l'hi, l'escarola diu que fa mal al coll.

Cèsar: Si haguéssim de fer una llista, quines coses fa?

Josep: Has de començar fent enciams; llavors ja vénen les patates, el març, i mongetes; després col i bròquil; ara és una mica tard per a fer bròquil.

Cèsar: I d'eines quines fa servir?

Josep: En tinc de tota classe: tinc magalles⁴, magallons, arpelles, rascló... Les arpelles tenen dues punxes i una cresta darrere, com una pala.

Cèsar: I aquesta quina feina fa?

Josep: Aquesta, si arrenques les patates i hi ha un blet o el que sigui, cop d'escarpell per tallar-lo. Si hi ha una herba, per treure l'herba. En canvi, a marina no tenien això; a marina només tenien les dues pues i prou, i en deien tràmeacs. I, en canvi, a la magalla ampla li diuen un xapo. De les magalles allà a marina en diuen magalles d'agafar patates, que són unes magalles estretes, però a la magalla ampla en diuen xapo. Cada país en diuen diferent.

Cèsar: I, llavors, el rascló què és ?

Josep: El rascló és allò que t'he dit: llarg així, amb pues, per aplanar la terra. I les arpelles només tenen dues pues, no tenen cresta, i en diuen tràmeacs. N'hi ha que fan les eres amb el rascló. Jo no; jo amb la mateixa magalla, com que ho havia fet molt, hi faig molta via, a fer les eres. Ja en vaig tindre, de *rato*, fent les eres.

Entrevista: Cèsar Gutiérrez

Transcripció: Sandra Rosell i Cèsar Gutiérrez

⁴ Pronunciat *magalles* (ieisme)

La descontaminació de l'embassament de Flix:

Mites, projectes i realitats

Temps era temps: antecedents

Quan fa quatre anys sortia als mitjans de comunicació el descobriment de la gran quantitat de residus industrials a l'Ebre davant de la indústria química de Flix, tothom va situar aquesta població de la Ribera d'Ebre al mapa de Catalunya. Cal recordar que fins fa ben pocs anys i fins que va saltar aquesta notícia o la de l'aixecament contra el Pla Hidrològic, aquesta part de Catalunya romanien en un oblit més que ignominiós per a la resta del país. En l'imaginari col·lectiu pesaven molt expressions com «més enllà de l'Ebre» que marcaven la frontera mental del que es percebia com a Catalunya. Però resulta que més enllà d'aquest riu - del qual només ens recordem quan manca aigua per a abastir a l'àrea metropolitana- també hi ha poblacions, gent, problemes i esperances que formen part del nostre país. Encara recordo com, en plena batalla de l'Ebre per l'aigua, la gent venia per veure el Delta i el tram final del riu abans que desaparegués.

Doncs bé, resulta que en aquesta part del territori es va establir l'any 1898 un complex industrial que havia d'esdevenir el tercer d'Europa quant a dimensions, producció i recerca en el sector químic. Es tractava de la indústria química de base més important del sud d'Europa ubicada en un lloc escollit perquè era un punt estratègic en les comunicacions (la navegació fluvial era ben vigent), amb la presència de recursos (mines de lignit i carbó de Mequinensa i Faió, i, evidentment, aigua abundant) i un assut que permetia construir-hi una minicentral elèctrica per a produir energia. Una indústria que, a semblança de les colònies tèxtils, va

establir al seu voltant una sèrie de serveis mai no vistos en aquella època en una població que subsistia gràcies a l'agricultura. Conjuntament també hi van arribar prestigiosos tècnics i científics alemanys i d'alguns altres països que s'establiren en el nou barri conegut com el Barri Internacional. L'Electroquímica de Flix, com s'anomenava, fou el punt d'entrada a Catalunya del millor de la química alemanya i, també, de la història d'aquesta indústria i del «progrés» amb totes les coses bones i dolentes que comporta.

Productes que al seu dia van representar una revolució, com el DDT, es fabricaren a Flix. Amb la perspectiva del temps ara sabem què representava aquest producte. I, quan es parla d'una producció industrial iniciada a finals del segle XIX, hom pot imaginar la sensibilitat ambiental respecte als residus generats o les condicions de treball dels seus operaris.

En una època en què el riu encara circulava més o menys lliure i sense embassaments, aquest feia de vehicle portador de tot el que s'hi abocava traslladant aigües avall, fins al Delta, els sediments naturals i els artificials.

Per tant, parlem de la història de l'ús del riu com a abocador, com es feia a tot arreu, i de les conseqüències no valorades fins fa pocs anys de l'impacte que això generava. Algú pot pensar que aquest és un cas excepcional, i ho és pel volum de la indústria, però situacions similars romanen encara avui encobertes a les ribes, les lleres i les desembocadures d'altres rius del país.

Amb el decurs dels anys, la indústria va anar creixent i les seves necessitats energètiques van comportar la construcció de l'actual presa-pont d'un embassament que no és més que un assut modern que eleva l'aigua, però sense capacitat d'emmagatzematge que el farien considerar un embassament. Fou construït a finals dels anys quaranta del segle passat i representà en aquells moments una obra de gran envergadura tant per la seva magnitud com pel seu nivell tecnològic. I precisament aquesta presa situada aigües avall de la indústria és l'origen, i en bona part l'explicació, de l'acumulació a la llera del riu d'aquesta quantitat de residus.

Durant anys, la manca de conscienciació, la manca de regulacions i, sí no, la manca de controls van

El Riu Ebre i la central nuclear d'Ascó.
Foto: Cèsar Gutiérrez

propiciar que en aquest racó perdut en el temps passés el que va passar. Parlem de més de cent anys d'activitat industrial! O sigui que un gran descobriment precisament no va ser el fet de trobar aquesta quantitat ingent de residus.

El que va succeir, reprenent la història recent, fou que un grup de científics va fer un estudi més acurat del que hi podia haver. Els resultats eren alarmants i, en una època en la qual hi ha els mitjans tècnics necessaris, calia fer una avaluació del risc que això comportava i quina afectació tenia sobre l'entorn. Calia també avaluar si s'esdevenia una mobilització d'aquests residus i en quin grau s'havien desplaçat o es desplaçaven riu avall.

La notícia saltà als mitjans i el Govern de la Generalitat, des de la Conselleria de Medi Ambient, i el Ministeri de Medi Ambient assumien el repte de trobar-hi solució gràcies a la implicació d'un conseller i una ministra que probablement han estat els únics a valorar les Terres de l'Ebre no pas en funció de la quantitat d'aigua que porti aquest riu. Deu ser per això que ja no hi són ni un ni l'altre.

Eren moments en què es debatia com tenien continuïtat les obres promeses amb l'antic Pla Hidrològic. I aleshores aquesta actuació fou incorporada en el programa d'actuacions del nou PIPDE (Pla Integral de Protecció del Delta de l'Ebre) com una actuació específica i prioritària. Semblava un bon canvi de mentalitat: substituir obres de transvasament per una de millora de la qualitat i dels ecosistemes.

¹ Actuaciones para la Gestión y Utilización del Agua.
Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino.

Fil a l'agulla: els estudis, les comissions i la redacció del projecte

El Ministeri va incorporar el projecte al programa A.G.U.A.¹ i encomanà a la societat Aguas de las Cuencas Mediterràneas (ACUAMED) els treballs previs necessaris per a abordar l'eliminació de la contaminació química de l'embassament de Flix. D'aquesta manera es va encomanar un projecte per tenir el grau adequat de coneixement de la situació, amb la caracterització quantitativa i qualitativa dels residus i l'avaluació de les diferents alternatives de recuperació; i, un cop aquesta escollida, per encarregar l'execució del projecte.

Es creaven aleshores una comissió de seguiment, oberta a tots els sectors, i una comissió tècnica per a supervisar tota l'evolució dels treballs previs i decidir quina era la millor solució per al problema.

Els treballs de base fets varen comprendre tots els àmbits: cartografia, batimetria, evolució de la zona al llarg de la història, geologia, treball de camp amb mostres (més de noranta) a la zona afectada, analítiques per a caracteritzar la composició dels vessaments, assaigs geotècnics, estudi de la hidrologia i la hidràulica de l'embassament... De tots aquests treballs en van sortir les dades necessàries per a abordar les diferents alternatives.

Els resultats mostraven concentracions elevades de metalls pesants (com el mercuri), compostos orgànics diversos, derivats de PCB i pesticides (com el DDT), i també radionúclids provinents de les fosforites emprades en l'obtenció de fosfats. En conjunt s'ha considerat que s'han de tractar més de 800.000 m³ entre terrenys emergits, terrenys submergits i terrenys al·luvials afectats perquè hi estan en contacte.

Detall zona emergida dels residus
davant de l'indústria química

Paral·lelament també es duia a terme un ampli estudi que involucrava la quasi totalitat d'institucions científiques i de recerca de Catalunya: l'avaluació de quin impacte ha tingut la presència d'aquests residus en tots els aspectes, des de la salut humana fins a la incorporació en la xarxa tròfica i els efectes en la biota.

En aquest cas, els resultats també han estat concloents: s'hi detecten un impacte (en major o menor mesura segons els casos) directament relacionat amb la presència d'aquest focus de contaminació, així com la constatació d'una mobilització d'aquests residus que s'incrementa amb episodis de crescudes de l'Ebre.

Entre les solucions possibles, se'n van presentar dues com a viables: el recobriment, el tractament i l'estabilització de la zona afectada, i l'extracció i el tractament de tots els llots i terrenys en contacte. Finalment els tècnics recomanaren com a solució definitiva i segura a llarg termini la seva extracció, i així ho va aprovar la comissió de seguiment quasi per unanimitat.

Així, la solució adoptada comportarà:

- La construcció previa d'un mur-pantalla ancorat al fons de l'embassament per a aïllar la zona dels residus del flux general del riu.
- L'extracció dels llots i el seu tractament i la inertització en una planta de nova construcció.
- El trasllat, mitjançant una cinta transportadora tancada, dels residus inertitzats a un abocador construït amb aquesta finalitat a la zona de l'actual abocador industrial del racó de la Pubilla.

Com a pas previ s'haurà de disposar de mesures preventives per a afrontar qualsevol possible incidència durant el procés d'extracció, com els coneguts pous de Vinallop, per a abastir d'aigua la població.

Tal dia com avui farà un any i encara no s'ha començat

El que semblava un projecte emblemàtic de com capgirar un problema greu i donar-hi solució tancava un dels seus episodis amb l'adjudicació, ara fa un any, de l'execució de les obres. Què ha passat des d'aleshores? Doncs que, per una banda, els temes burocràtics; per una altra, el poc coneixement del territori i de la seva situació social; i, finalment, els interessos polítics van posant en perill el que havia estat (amb excepcions) un procés modèlic en la presa de decisions.

La desafecció ciutadana envers els polítics a les terres de l'Ebre segurament és més gran que enlloc, ja que s'ha rebut per totes bandes (des de dins i des de

Riu Ebre prop de Flix

Foto: Cèsar Gutiérrez

fora) segons ha convingut. En tenim la darrera mostra en l'episodi de sequera de l'any passat. En aquest context, demanar credibilitat al fet que els pous d'abastiment alternatiu de Vinallop no tinguin cap més destinació resulta gairebé impossible. Això és una mostra de com la mala gestió d'un problema en pot generar d'altres.

Per què a hores d'ara algú no està d'acord a eliminar una font permanent de contaminació? Cal insistir en el fet que no es tracta solament d'un futur risc de mobilització de tots els llots a causa d'un episodi catastròfic, sinó d'una aportació permanent, riu avall des d'aquest focus.

Enguany l'Ebre ha baixat i baixarà ample gràcies a una pluviositat generosa, però conjuntament també ho han fet part dels contaminants presents a l'embassament.

N'hi ha què quan es refereixen al projecte de descontaminació, parlen del fet que els residus es remenaran i vés a saber què passarà. Pel que fa a això, una certesa: així què es construeixi el mur-pantalla que aïllarà la zona del flux del riu, el risc de mobilització s'elimina.

Si hi ha la capacitat tecnològica -que hi és-, el finançament necessari, la implicació social assolida durant tot el procés i la voluntat política, finalment podrem parlar d'un projecte emblemàtic de restauració ambiental. D'un projecte d'aquells que algú anomena «de país» en què es demostra com podem avançar tots junts cap a la resolució de problemes.

En cas contrari, serem o tornarem a ser una mostra de com preferim perpetuar els problemes en el temps abans que abordar-los amb responsabilitat i deixar un llegat indigne a les generacions futures.

Corresponsal a les terres de l'Ebre

La ferreria, punt final?

En el passat número 29 de la revista informàvem de la situació momentània de la Ferreria i el camí Ral de la Batllòria. Corrien dies de suspensió de llicències i ens trobàvem davant una oportunitat immillorable per a aconseguir la protecció de l'espai. L'Ajuntament, però, va optar per buscar el suport del Departament de Medi Ambient i Habitatge, suport que, com ja alertàvem, no va arribar mai, i així es va perdre l'ocasió de desclassificar la zona. Aleshores van començar a sonar campanes de possibles negociacions amb els propietaris, solució a la qual des de la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny (CSM) sempre ens vàrem oposar.

Han passat més de dos anys i, tot i el canvi de color a la poltrona del consistori celoní, del tripartit PSC-ERC-ICV a CiU, la posició dels polítics ha continuat sent la mateixa: manca d'iniciativa, intents de negociació, recerca d'informes justificatius, sempre per evitar posicions clares. Tot i això l'aparició d'una nova força política com la CUP, amb gent jove, coherent i sense complexos, ha permès mantenir encesa la flama del debat i la mobilització en favor de la preservació d'aquest espai. Xerrades informatives, bicicletades, debats, passejades, noves recollides de signatures, etc;

Ple del 23 octubre 08 a l'Ajuntament de Sant Celoni
Foto: Sergi Travessa

són algunes de les activitats que s'han portat a terme durant aquest temps. Aquests actes han rebut el suport de moltes entitats, associacions i persones de Sant Celoni i la Batllòria. Un fet que exemplifica que la defensa de la Ferreria ha continuat al peu del carrer ha estat la formació recentment d'una nova plataforma de veïns i veïnes de la Batllòria que reclamen la protecció total de l'espai.

La Ferreria - Cirerer en flor i la masia La Verneda.
Foto: Cèsar Gutiérrez

El mes d'octubre passat, el Ple de l'Ajuntament va aprovar per unanimitat la moció presentada per la CUP en què s'instava l'equip de govern a portar a votació la necessitat de classificar la zona de la Ferreria com a sòl no urbanitzable. I finalment aquest Ple va arribar el passat 19 de març passat. I aquell dia els polítics celonins, a excepció dels dos regidors de la CUP, van demostrar que continuen molt lluny d'allò que sovint prediquen i que, a l'hora de la veritat, romanen al costat dels interessos d'una minoria (els promotors) en lloc de defensar els interessos de la majoria (els veïns i les veïnes). Això sí, sempre amb bones paraules, aquelles que han après del manual del bon polític i que els permet sortir del camp de batalla amb una aparença victoriosa. I emparats per una bona col·lecció de falses excuses, excuses ja massa repetitives com ara la manca de sòl per a afavorir el desenvolupament econòmic dels batlloriencs i les batllorienques (des de quan se n'han ocupat?), el risc extrem d'indemnitzacions que posaria en perill l'esdevenidor dels nostres fills i fins i tot la tesi que la negociació és la veritable i única manera que ens permetrà

Blat i roselles a la Ferreria.
Foto: Sergi Travessa

salvaguardar la Ferreria i el camí Ral. Potser encara ens haurem d'agenollar davant dels promotors per la seva bona obra!

I aquell 19 de març, amb l'abstenció dels regidors de CiU i del PSC i els únics vots favorables de la CUP, el Ple va decidir no desclassificar la Ferreria i apostar per la solució pactista i de claudicació enfront dels propietaris. Aquesta decisió comportarà hipotecar l'espai per sempre més i eliminar les darreres terres agrícoles del curs mitjà de la Tordera. I ens vindran amb el la història que hauran aconseguit alliberar-ne una part important: ben segur poc més del que la nova legislació ja no permet urbanitzar pel fet de ser zona inundable.

Avui, i més convençuts que mai, des de la CSM continuem apostant per una nova cultura del territori, en què l'ordenació territorial i l'urbanisme es concebin com una competència municipal al servei de les necessitats de la col·lectivitat i no pas dels interessos econòmics dels particulars. I ho fem sabedors que durant aquests més de deu anys la normativa urbanística ha anat evolucionant i ha deixat el planejament previst per a la Ferreria obsolet, allunyat de nous conceptes com ara el desenvolupament urbanístic sostenible, en el qual prevalgui la necessitat de preservació dels recursos naturals i dels valors paisatgístics, arqueològics, històrics i culturals amb l'objectiu de garantir la qualitat de vida de les generacions futures.

Cartell de protesta per la no desclassificació dels terrenys de la Ferreria

I és per aquest motiu que des de la CSM tenim la voluntat d'impugnar judicialment la decisió del Ple de l'Ajuntament de Sant Celoni. Entenem que aquesta decisió vulnera una sèrie de drets fonamentals i menysprea tot un seguit de valors de l'espai que queden

reflectits en el seguit d'informes, alguns d'encarregats pel mateix Ajuntament.

Perquè a la Ferreria i al camí Ral tot està per fer i tot és possible!

Sergi Travesa i Danés

La Ferreria - La Verneda i els conreus del mas.
Foto: Cèsar Gutiérrez

La Sitja del Llop. Revista del Montseny. Número 30. Maig de 2009

Butlletí de la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny

Edició: Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny

Director: Carles Lumeras

Consell de Redacció: Carles Aparicio, Jordi Bartolomé, Cèsar Gutiérrez, Carles Lumeras, Carme Randeiro, Xavier Renau, Lluís Vila i Sergi Travessa

Maquetació: JRF

Imprimeix: Gràfiques MAPSE. Sant Celoni

DL B-46.124-95

COORDINADORA PER A LA SALVAGUARDA DEL MONTSENY

Santa Fe, 52, 3r -1a- 08470 Sant Celoni

<http://www.salvaguardamontseny.cat> - info@salvaguardamontseny.cat

Normes de publicació de La Sitja del Llop

Els autors que vulguin presentar els seus articles a La Sitja del Llop hauran d'ajustar-se a les normes següents:

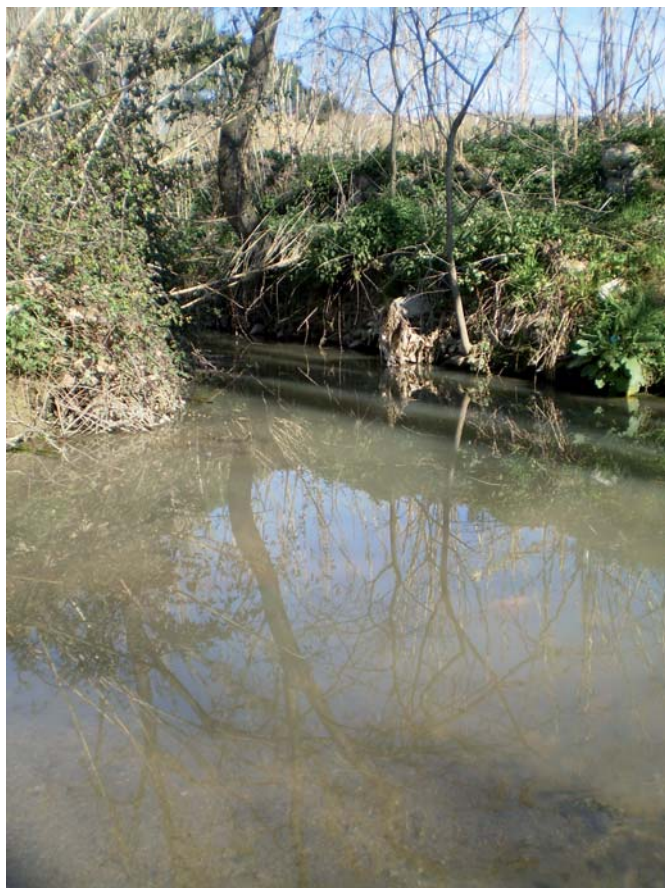
- Els escrits, d'un màxim de sis planes, s'hauran de presentar mecanografiats a doble espai, per una sola cara i amb marges suficients. S'hi hauran de fer constar el títol i el nom de l'autor o dels autors. Cal facilitar els treballs en format digital (cd, usb, o qualsevol de similar).
- És desitjable que els escrits vagin acompanyats d'il·lustracions. En aquest cas, és indiferent que es tracti de diapositives o de còpies en paper, siguin en color o en blanc i negre. Serà ben rebuda la presentació de fotografies en format digital. Si la qualitat del material fotogràfic així ho requereix, la Redacció es reserva el dret de no reproduir-lo o substituir-lo per un altre de més adient.
- Els peus de les il·lustracions hauran de ser presents en un full a part, on també caldrà fer constar el títol i l'autor de l'article, i hauran de dur una numeració que caldrà repetir a les il·lustracions corresponents.
- És preferible, però no imprescindible, que el treball presentat sigui inèdit i estigui circumscrit a l'àmbit montsenyenc.

La Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny i el Consell Redactor emeten les seves opinions per mitjà de l'editorial i no comparteixen necessàriament l'opinió expressada pels autors dels articles.

Notícies de camp: El riu Sec

El passat 27 de febrer membres de la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny, conjuntament amb companys i companyes de la Candidatura d'Unitat Popular, varem presentar una denúncia a la comissaria del mossos d'esquadra de Sant Celoni per abocaments d'aigües grises al riu Sec, al límit dels termes municipals de Sant Celoni i Palautordera.

Les aigües grises, probablement d'ús domèstic, emergien de la canalització del torrent del Virgili i eren abocades directament al riu Sec, aigües avall de la font dels Enamorats, i uns cent metres abans de desembocar a la Tordera.

Abocament il·legal al riu Sec
Foto: Sergi Travessa

El 24 de març, quasi un mes després, havent constatat que continuaven emergint aigües grises de la canonada, es va presentar una instància davant dels ajuntaments de Sant Celoni i Santa Maria de Palautordera en què se sol·licitava que prenguessin coneixement dels fets, comprovessin

Abocament il·legal al riu Sec
Foto: Sergi Travessa

la procedència de les aigües grises i actuessin per fer acabar els abocaments a la riera.

Actualment es continuen abocant aigües grises per la canonada i no hem rebut cap comunicació dels dos ajuntaments.

Abocament il·legal al riu Sec
Foto: Sergi Travessa

Bones notícies de primavera

El dia 4 d'abril passat es reunia a Gualba un grup de persones de diferents entitats, totes radicades dins l'àmbit del Montseny.

Membres del col·lectiu LaSal de Santa Maria de Palautordera, de la Candidatura d'Unitat Popular de Sant Celoni, de les entitats veïnals de Riells del Montseny a títol personal, i de la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny es van trobar, per primer cop, en un ambient absolutament distès i amical per establir una relació de coneixement mutu i bescanviant les experiències de treball de cada entitat.

La transmissió d'experiències va ser força engrescadora, atesa la varietat de camps que s'hi trobaven representats. Temes tan interessants com la divulgació de conceptes sobre el decreixement, la tasca de dinamització social dins dels municipis, l'activitat a favor dels conreus ecològics urbans, la tasca contra l'especulació urbanística, la preservació de l'activitat pairal i la conservació dels trets

etnogràfics propis de les contrades montsenyenes; o bé l'esforç per a la preservació de l'entorn natural proper a les poblacions i la lluita, en general, per a protegir els valors biològics del massís del Montseny van ser qüestions abordades en aquesta primera presa de contacte.

L'aspecte més plaent d'aquest intercanvi va ser la percepció que, els diferents temes exposats per les persones presents eren perfectament complementaris i que, per tant, podien ser uns elements summament enriquidors la participació i la col·laboració mútua en les activitats dels diferents col·lectius.

Sembla que la trobada ha deixat bon sabor a tots els i les participants. N'és un dels primers fruits la creació d'un grup de discussió a través d' Internet, que servirà per a restar en contacte permanent i per mitjà del qual es convocarà una nova trobada que se celebrarà cap a l'inici de l'estiu.

En continuarem informant.

*La redacció
Abril de 2009*

Programa de la Fira de les Masies de Riells 2009

Dissabte 30 de maig de 2009

12:30	Inauguració i obertura del recinte firal i animació amb autoritats d'època.
13:00	Vermut a l'envelat gran
14:00	Dinar. Porteu-vos els dinar i nosaltres posem la beguda.
16:30	Estirada de corda, trencada d'olles, curses de sac i altres jocs de muntanya
17:30	Contada de Rondalles típiques de Riells del Montseny. A càrrec de la gent del país.
19:30	Gimcana de les masies de Riells del Montseny. Sortida des de l'envelat gran. A càrrec de les colles de Can Jaume i Can Guillem
21:00	Butifarrada popular a l'envelat gran
21:30	Encesa del foc de Sant Isidre
21:30	Ball de muntanya a l'escenari del recinte firal Amb el grup Escampillem (ball folk)

Diumenge 31 de maig de 2009

10:00	Itinerari guiat de descoberta dels remeis naturals de Riells del Montseny. A càrrec de Anna Galera, biòloga especialitzada en plantes medicinals i fitoteràpia. Sortida des del punt informació de la Fira.
11:00	Demostració d'artesans. Els artesans ens ensenyaran les seves arts i el seus oficis
12:30	Homenatge <i>in memoriam</i> a Josep Rovira i Rosés de Can Tordera a l'envelat gran. Introducció per Josep Montsant de Can Bell-Lloc Documental "Amors del Montseny" de Guillem Rodri.
14:30	Dinar diumenge a l'envelat gran Menú de muntanya
16:30	Teatre de titelles a l'escenari principal Amb la companyia OIXQUE, TÍTERES CUATROCAMINOS Presenta el seu espectacle "Campi qui puga"
17:30	Xerrada: "el Montseny: una cultura i un paisatge que se'n van" A càrrec de Josep Maria Panareda, geògraf i catedràtic de la Universitat de Barcelona A l'envelat gran.
19:00	Concert i beguda a l'envelat gran Amb el grup Escampillem (cançons i tonades de muntanya)

Per consultes, informació i dubtes sobre la Fira de les Masies de Riells us podeu adreçar a:
firmasiesriells@gmail.com